

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

4. An promissio interna obliget in conscientia? Et an ille, cui facta est promissio interna, possit facere sibi occultam compensationem? Et an donatio, seu promissio facta Petro praesenti, etiamsi non ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

in *quæst. mor. tom. 2. tract. 3. cap. 2. num. 28.* Malder. in 2. 2. 1. 1. c. 9. *Sub. Beja in resp. p. 4. cas. 2. 1.* Salonius in 2. 2. 7. 5. de *dominio art. 3. dub. 2.* D. Antoninus p. 2. iii. 10. c. 1. §. 4. & alij.

2. Probatur hæc opinio. Nam promissio acceptata est verè pactum, vt patet ex ipsius pacti definitione in l. 1. ff. de *pactis*, & in l. 3. ff. de *pollic.* Sed pactum non seruans, potest excommunicari, ex c. 1. de *pactis*.

3. Ergo peccat mortaliter, qui promissionem non seruat. Deinde qui non stat promissis, contrariatur iustitiæ legali, quæ respicit conuictum, & societatem humanam in promissis seruandis. Ergo, &c. Alias etiam rationes adducunt DD. citati pro hac firmanda opinione.

4. Sed contrariam sententiam probabilem vocat Lessius *vbi supra*, num. 54 & expressè sequuntur illum Fumus *ver. perfidia*, Caiet. in 2. 2. *quæst. 113. art. 1. dub. 4.* Henriquez *lib. 13. cap. 17. num. 6.* & nouissimè Petrus de Ledesma in *sum. tom. 1. tract. 10. cap. 3. fol. mibi 544. col. 2.* & Fernandez in *suo exam. Theol. part. 1. ca. 15. §. 8. n. 11.* Nam frangere fidem in promissis non opponitur iustitiæ, sed fidelitati; veracitas enim, vt ait Cicerò *lib. 1. de offi.* est dictorum, conuentorumque constantia. Igitur frangere hanc fidem, non est nisi mendacium, quod cum non sit perniciosum, non potest esse mortale, sed tantum veniale. Ergo, &c. Nota quòd aliquando per accidens, qui non præstat promissum, potest peccare mortaliter, vt quando sequitur notabile detrimentum propter promissionem non præstatam; & sic, ait Rebullius p. 2. *lib. 18. qu. 4. n. 5.* & Maior in 4. *dist. 18. q. 2.* peccat medicus, si operam promissam periclitanti non præstat, eaque de causâ ægrotus graue damnum passus est; & sic in similibus.

5. Hinc etiam nota, quòd si aliquis Sacerdos, non ratione stipendij, sed liberaliter promissit alteri vnum factum animo se obligandi, non peccat mortaliter omittendo. Ratio est, quia illa omisso facti ex liberalitate promissi in genere damnorum spiritualium non est tanti momenti, vt sit peccatum mortale. Sic tenet Sanchez de *matr. tom. 1. lib. 1. dist. 5. n. 25.* & nouissimè Rodriguez in *sum. tom. 4. c. 107. n. 4.* cum Maldero *vbi supra*, quidquid in contrarium dicat Pet. à Nauar. de *res. lib. 2. c. 2. dub. 7. n. 329.* & Bonac. de *contr. disp. 3. q. 1. punct. 1. n. 8.* Ex his omnibus probabiliter respondendum est ad propositam quæstionem, non præstare promissionem externam etiam acceptatam, non esse mortale.

RESOL. IV.

An promissio interna obliget in conscientia?

Et an ille, cui facta est promissio interna, possit facere sibi occultam compensationem?

Et an donatio seu promissio facta Petro præsentem, etiam si non acceptet, sed taceat, obliget in conscientia? Ex p. 3. tt. 5. & Misc. 1. Ref. 117. alias 116.

§. 1. DE hoc casu interrogatus fui his diebus, nam Paulus actu interiori donauit, & promissit Petro certam pecuniam summam, quæ postea promissio dicto Petro constitit: quæstum à me fuit, an Paulus teneatur adimplere promissionem, & an Petrus possit occultam compensationem sibi satisfacere, non restituendo quasdam pecunias Pauli, quas apud se habebat?

2. Respondeo, quod in *tract. 3. miscellan. resol. 9.* asserui probabiliter, promissionem externam etiam acceptatam non obligare in conscientia, sed nunc etiam probabiliter assero, promissionem internam in conscientia obligare. Igitur tenetur, qui mente aliquid promissit alteri, aut donauit, patefacere hominibus, quæ il-

Tom. VIII.

lis pollicitus est; nam, vt dixi, probabile est in donationibus, & promissionibus posse transferri dominium per actum interiorem. Et ita docent Sotus de *iustitia lib. 4. qu. 5. art. 1. ad 1. & lib. 7. qu. 2. art. 1. in solutione ad 1.* Sanchez de *matr. tom. 1. lib. 1. disp. 3. n. 4.* Aragon. in 2. 2. *qu. 88. art. 3.* Angles in *floribus part. 2. quæst. 1. de voto, art. 2. diff. 4.* & Ledesma 2. 2. *qu. 18. art. 1. dub. 13.* quidquid etiam probabiliter in contrarium asserant Tannerus in 2. 2. *D. Thomæ, disp. 4. qu. 1. dub. 5. n. 59.* & Basilius Pontius de *matr. lib. 2. c. 6. n. 9.* vide etiam Lessium *lib. 2. c. 18. dub. 5. n. 29.*

3. Cum igitur supradictus Petrus, à quo consultus fui, esset nimis pauper, & propter aliquas istas rationes, non posset dictam summam integrè à Paulo promissam in iudicio petere, respondi de supradicta pecunia posse occultam compensationem sibi facere. Et ita in terminis docet Mendoza *lib. 1. de pactis c. 4. n. 8.* & vlt. Palacios de *contract. lib. 5. c. 12.* & nouissimè amicissimus, & doctissimus pater Antonius Sanctarellus *var. res. part. 1. q. 66. n. 49.* & se. adi illum, & non pigebit, nam ego more meo, breuitari studeo; vide etiam Molinam de *iust. 2. 2. disp. 266. n. 17.*

4. Notandum est tamen hic obiter, quòd donatio, seu promissio facta Petro præsentem, etiam si non acceptet, sed taceat, obligat in conscientia, & transfert dominium, vt probabiliter ex Iulio Claro contra Angles docet Ioan. de la Cruz in *direct. conscient. part. 1. pr. 7. art. 1. dub. 1. concl. 1.* quia, iuxta regulam iuris, qui tacet consentire videtur.

RESOL. V.

An iuramentum additum sicut promissioni verè inducat obligationem? Ex p. 5. tt. 14. & Misc. 2. Ref. 34.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Lessius *lib. 2. c. 4. 2. dub. 8. n. 38.* Suar. de *Relig. tom. 2. lib. 2. c. 7. n. 11.* Caiet. & Sotus *vbi supra* cum multis aliis, quia obligatio est omnino inseparabilis à iuramento promissorio, nec est in potestate hominis efficere vt tale sit iuramentum, & ex eo non nascatur obligatio. Secundò quicumque iurat aliquid, tenetur efficere, vt verum sit quod iurat, nec vlla arte potest hanc obligationem euadere, quia cauendum ei quàm maximè, vt non adducat, vel adduxerit Deum in testem falsi, ergo tenetur exequi quod iurauit se facturum, volente eo, in cuius fauorem iurauit. Et tandem Tertio ex iuramento nascitur obligatio, non ratione intentionis obligandi vt in contractibus, sed ex natura operis, sicut ex damno illato nascitur obligatio restitutionis, & ex facto vnde damnum metuitur, nascitur obligatio impediendi ergo etiam si intentio obligandi ablit, nihilominus orietur obligatio vi iuramenti. Ita Lessius *vbi supra*, & hæc opinio magna fulcitur probabilitate.

2. Sed sententia negatiua tunc amplecti potest, quam tuetur inter alios recentiores Petrus Ochagauia de *Sacr. tr. 1. de matr. q. 6. n. 3.* quia iuramentum sequitur naturam actus, cui adhaeret, seu promissionis, cui annexum est; sed promissio in casu huius quæstionis non obligat, vt suppono, ergo neque etiam iuramentum ei annexum obligabit. Secundò probatur, quia qui vult non se obligare, & tamen iurat, aut cum iurat desistit à voluntate non se obligandi, & tunc sine dubio manet obligatus, quia est vera promissio, & de hoc casu non procedit quæstio: aut non desistit à prædicta voluntate, & tunc in rei veritate non habet voluntatem iurandi, sicut neque promittendi, sed illud iuramentum tantum habet similitudinem iuramenti exterioris, reuera tamen iuramentum non est. Et ita, vt dixi, hæc sententia est satis probabilis, & ferè communis, vt ipsemet Lessius loco citato fateatur.

E RESOL.

Sup. hoc in Ref. not. præterea.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 7. Ref. 119. §. penult. & in aliis eius uor.

Sup. hoc infra lege doctrinam §. 1. & 2. Ref. 22. & Ref. 51. & breuem doctrinam alterius verficarum annotationum.